

Ćwierć wieku Gdansk
z Noblem dla store sønn

Lecha Wałęsy

w jego 65. urodziny

Uroczystości ku czci Lecha Wałęsy z okazji jego 65. urodzin i w 25. rocznicę przyznania mu Pokojowej Nagrody Nobla, które odbyły się na Zamku Królewskim oraz w Teatrze Wielkim w Warszawie oglądała w telewizorach cała Polska.

Femte og sjette desember organiserer Ungdommens Forum (Forum Młodych) gallamiddag for Nobelprisvinnere i Gdansk. Hedersgjesten er fagforeningsleder og tidligere president i Polen, Lech Wałęsa. Wałęsa fyller i år 65, og samtidig kan han feire at det er 25 år siden han ble tildelt Nobels Fredspris. „Det var en stor dag for Solidaritet. Det var et pust av håp, og samtidig internasjonal anerkjennelse. Jeg husker en stor glede,” minnes tidligere statsminister Tadeusz Mazowiecki. Wałasas kone Danuta tok imot prisen på sin manns vegne i Oslo 10. desember 1983. „Dere vet hvorfor jeg ikke kan komme til Deres hovedstad fra å møte denne ærefulle prisen. På denne høytidsdagen er min plass blant dem jeg kommer fra, og dem jeg har jobbet i Gdansk.” Slik begynte talen som Wałasas kone leste på vegne av sin mann. Wałęsa var med på å stifte fagforeningen Solidaritet, og under hans ledelse streiket arbeidere ved skipsverftet i Gdansk. Wałęsa og Solidaritet kjempet for bedre arbeidsforhold, samt for et fritt og demokratisk Polen. Nå, 25 år senere, anerkjennes Wałęsa som en av Polens aller største sønner gjennom tidene. Den britiske historikeren Norman Davies sier i anledning jubileet: „Wałęsa er den eneste av vår tids polakker som når like høyt som Karol Wojtyła (Påve Johannes Paul II), og som kan sammenlignes med Mor Teresa, Nelson Mandela eller Dalai Lama. Denne prisen var en stor anerkjennelse for både den kjempende nasjonen.”

W grudniu, 5. i 6., będą w Gdańsku miały miejsce Forum Młodych i kolacja dla VIP-ów – noblistów i przywódców z całego świata. Forum zgromadzi uczestników z 60 krajów globu ziemskiego, laudację wygłosi znany mi ze Statku Przyjaźni Norwesko-Polskiej „Bolette” pokojowy noblista Adolfo Perez Esquivel (statek ten nie został wtedy, w roku 1988, wpuszczony do Gdańska, wyładowaliśmy w... Świnoujściu. Esquivel nie spotkał Wałęsy, nie dostarczyliśmy także do Gdańska darów). Będzie miała miejsce międzynarodowa konferencja w Filharmonii Bałtyckiej pt.: „Solidarność dla przyszłości” – to najbardziej spektakularny element obchodów w rocznicę przyznania legendzie „Solidarności” najwyższego odznaczenia nadawanego w Oslo. Została też z tej okazji wydana przez Fundację Instytutu Lecha Wałęsy książka „Jak zostałem Portrecistą Noblisty”, autorstwa znakomitego grafika, satyryka występującego swojego czasu w legendarnym „Bim-Bomie” – Jacka Fedorowicza. Wyszedł też podręcznik historyczny dla maturzystów „Drogi do wolności. Drogi do wspólnej Europy” pod redakcją prof. Jerzego Eislera. Za pierwszą edycję podręcznika zapłacili: wyżej wymieniony Instytut Lecha Wałęsy, Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Mennica, na zamówienie Gdańska, wypuści monetę okolicznościową z Lechem Wałęsą. Talar wejdzie do obiegu w dzień gdańskich obchodów 25. rocznicy Nobla dla Wałęsy.

– To był wielki dzień dla „Solidarności”. To był powiew nadziei, ale też międzynarodowego uznania. Pamiętam wielką radość – wspominał na Zamku były premier Tadeusz Mazowiecki.

Pamiętamy wszyscy, kiedy to Danuta Wałęsowa, ze swoim najstarszym synem Bogdanem, 10 grudnia 1983 roku odbierała prestiżową Nagrodę Nobla w imieniu nie tylko męża, ale całego narodu polskiego. Przeczytała ona wówczas przemówienie Wałęsy, urywki z niego postaram się tu cytować:

„Znane Wam są powody, dla których nie mogłem przyjechać do Waszej stolicy, aby odebrać tę zaszczytną nagrodę. W tym uroczystym dniu moje miejsce będzie wśród tych, spomiędzy których wyszedłem i do których należę – wśród robotników Gdańska. Niechaj te słowa zanoszą Wam radość i niewygasłą nadzieję milionów moich braci, milionów ludzi pracy fizycznej i umysłowej, zrzeszonych w związku, którego nazwa wyraża jedną z najszlachetniejszych

idei ludzkości. To oni wszyscy czują się dziś pospół ze mną uczczeni tą nagrodą.

(...) Po raz pierwszy Polak otrzymuje nagrodę, którą Alfred Nobel ufundował za działalność na rzecz zbliżenia między narodami (...) W czasie, kiedy mojej Ojczyzny nie było na mapie Europy, Henryk Sienkiewicz, odbierając w roku 1905 Nagrodę Nobla, mówił: „Głoszono ją umarłą – a oto jeden z dowodów, że ona żyje, głoszono ją niezdolną do myślenia i pracy, a oto dowód, że ona zwycięża”. Dziś nikt Polski umarłą nie głosi. Ale słowa te nabierają nowego sensu. Wyrażam Wam, dostojni przedstawiciele narodu norweskiego, największą wdzięczność za ten dowód życia i siły naszej idei w postaci przyznania przewodniczącemu „Solidarności” Pokojowej Nagrody Nobla – zakończyła Pani Prezydentowa Danuta Wałęsowa.

Wracając do obchodów warszawskich, w jubileuszu ćwierćwiecza Teatr Wielki mieścił galę, muzyczno-filmowe wspomnienie najważniejszych wydarzeń z lat 80. „Pro Memoria”, w aranżacji znakomitego reżysera Janusza Zaorskiego. Gala była wydarzeniem niezwykłym. Poprowadzili ją gwiazdy polskiej sceny i słynnych filmów – Krystyna Janda i Jerzy Radziwiłowicz. Podczas spektaklu zobaczyliśmy archiwalne materiały z uroczystości wręczenia Nobla 10 grudnia 1983 r., pielgrzymek Ojca Świętego Jana Pawła II do Ojczyzny, podpisania porozumień sierpniowych. Filmy przeplatane były muzycznymi motywami Chopina, protest songami niedawno zmarłego, nieodżałowanego Jacka Kaczmarskiego, w wykonaniu Pawła Kukiza, utworami Dżemu, T.Love, Edyty Geppert i Krystyny Prońko.

Zacny Jubilat, w towarzystwie swojej żony i dzieci, został przywitany gromkimi oklaskami i odśpiewaniem „Sto lat!”. „Lech Wałęsa zuch! Starczy na tych dwóch” – rymował przemawiający marszałek Sejmu Bronisław Komorowski. A potem jeszcze dodał: „Tutaj stoi Lech! Starczy i na trzech”.

Przemówił także sam dzielnie, honorowo i sprawnie służący „Solidarności” laureat. Powiedział m.in., że – gdy otrzymał Nobla – czuł, że słabnąca siła „Solidarności” wzmocni się. „Czułem, że stanę się nieśmiertelny – że gdyby Wałęsa się gdzieś zawieruszył, to świat będzie się pytało o niego (...) Dziękuję tym 10 milionom, że dały się prowadzić poprzez strajki, protesty.” A na koniec ustyszeliśmy: „Nie mam pretensji do tych, co mnie kopią...”.

Wcześniej, w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego, laureat był wyraźnie wzruszony. Obok widniały medal z wizerunkiem Alfreda Nobla i dyplom, który w grudniu

1983 roku odbierała w Oslo jego żona. Były Prezydent zobaczył go ponownie po latach. Zimą 1983 roku przekazał to wielkiej wagi odznaczenie do skarbcza Klasztoru Jasnogórskiego. Paulini po raz pierwszy wypożyczyli je na tę wielką galę. Hanna Gronkiewicz-Waltz, prezydent Warszawy, przypominając wydarzenia sprzed 25 lat, mówiła, że wiadomość o przyznaniu Wałęsie pokojowego Nobla pomogła Polakom otrząsnąć się z błota... Wielki znawca historii Polski, autor publikacji: „Orzeł biały, czerwona gwiazda”, „Boże igrzysko”, „Europa”, „Mikrokosmos”, a ostatnio „Europa walczy”, Norman Davies, wygłosił swoją laudację po polsku, w której powiedział m.in.: „Lech Wałęsa jest jedynym w naszych czasach Polakiem, który poszedł tak wysoko (dodałabym tu koniecznie Karola Wojtyłę – naszego nieśmiertelnego papieża Jana Pawła II.) i stoi przy takich nazwiskach, jak Matka Teresa, Nelson Mandela czy Dalai Lama. Nagroda ta była wielkim uznaniem dla całego narodu walczącego”. Abp Tadeusz Gocłowski w swojej laudacji powiedział: „Dziękuję dziś naszemu jubilatowi w dniu pięknych jego rocznic za to, co zrobił dla Polski i Europy. Bohaterowie czasu przełomu nie mają lat. Nie masz lat, panie prezydencie. Dzieło trzeba kontynuować, bo czas przełomu trwa. Szczęście Boże, panie prezydencie, w dalszym działaniu”. Przewodniczący niemieckiego Bundestagu, Norbert Lammert powiedział znamienne słowa: „Jako współtwórca i długoletni przewodniczący niezależnego związku zawodowego „Solidarność” przyczynił się pan istotnie do pokojowych przemian w Polsce i wschodniej Europie, bez których nie można sobie wyobrazić zjednoczenia Niemiec oraz integracji europejskiej w obecnej formie”. Dla byłego prezydenta szczególnie wzruszające było przemówienie białoruskiego opozycjonisty prof. Stanisława Szuszkiewicza: „Mam nadzieję, że Białoruś urodzi swojego Wałęsę”.

Wśród gości znaleźli się przewodniczący NSZZ „Solidarność” Janusz Śniadek. Ze świata artystycznego była m.in. Maja Komorowska, Joanna Szczepkowska, Andrzej Wajda. Reżyser mówił, że jednym z jego filmowych niespełnionych marzeń jest film o Wałęsie: „Bardzo chciałbym zrobić film, który pokazałby Lecha Wałęsę w najpiękniejszym momencie jego życia. Film mógłby nosić tytuł «Człowiek nadziei» – jako kolejna część cyklu po «Człowieku z marmuru» i «Człowieku z żelaza». Dodał, że film mógłby się kończyć tym, jak Wałęsa staje przed amerykańskim Kongresem i mówi: „My, naród...”. Zamknięcia spotka-

nia na Zamku Królewskim dokonał Prezes Instytutu Lecha Wałęsy, Piotr Gulczyński. Nazwisko Wałęsy znane jest w każdym zakątku globu ziemskiego. Nobliści i przywódcy z całego świata zaproszeni na drugą część obchodów w Gdańsku, w Filharmonii Bałtyckiej, to: Przewodniczący Komisji Europejskiej Jose Manuel Barroso, Sekretarz Generalny Rady Europy Terry Davis, Michail Siergiejewicz Gorbaczow – laureat Pokojowej Nagrody Nobla, były premier Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii – Tony Blair, Prezydent Republiki Węgier Laszlo Solym, Prezydent Republiki Serbskiej Boris Tadic, premier Bośni i Hercegowiny Nikola Spiric, Bob Geldof, były Doradca Prezydenta USA ds. Bezpieczeństwa prof. Zbigniew Brzeziński, była Sekretarz Stanu USA Madeleine Albright, były Premier Królestwa Hiszpanii Jose Maria Aznar, Prezydent Konfederacji Szwajcarskiej Pascal Couchepin, Kanclerz Federalny Republiki Austrii Alfred Gusenbauer, Minister Spraw Zagranicznych i Europejskich Francji Bernard Kouchner. Z noblistów, aby wymienić niektórych: Dalai Lama, Prezydent Demokratycznej Republiki Timoru Wschodniego Jose Ramos-Horta, Prezydent Izraela Simon Perez, Kofi A. Annan, były Prezydent Republiki Południowej Afryki Fredrik Willem De Klerk, David Trimble, Shirin Ebadi z Iranu. Z Polski w konferencji udział wezmą: były Premier Rzeczypospolitej Polskiej prof. Jerzy Buzek, były Wiceminister i Minister Finansów Rzeczypospolitej Polskiej prof. Leszek Balcerowicz, Prezes Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej Donald Tusk i oczywiście Jubilat, były Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej – Lech Wałęsa. Kraj Znad Fjordów będzie reprezentował Przewodniczący Norweskiego Komitetu Noblowskiego profesor Ole D. Mjoes.

I jeszcze ukłon w kierunku Instytutu Lecha Wałęsy, z jego prezesem Piotrem Gulczyńskim na czele, dyrektora wykonawczego Henryka Sikory, i jego prężnego zastępcy Agnieszki Grątkiewicz, oraz Europejskiego Centrum Solidarności za tak dzielne, sprawne zorganizowanie, z rozmachem i znanstwem, tej wielce zasłużonej fety ku czci naszego Noblisty.

Lech Wałęsa w oczach wszystkich uczciwych jest człowiekiem pokoju i sprawiedliwości, nadziei i wolności. W 65. rocznicę urodzin i w 25. rocznicę przyznania Ci Pokojowej Nagrody Nobla przyjmij drogi Jubilate od całej Skandynawii najlepsze życzenia.

Janina Januszewska-Skreiber
janinajs@gmail.com